

הַלְבוֹת סְנֵה־רֵין פֶּרֶק ד

א. אַחַד בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, אוֹ סְנֵה־רֵי קִטְנָה, אוֹ בֵּית דִּין שְׁלֹשָׁה צְרִיכִין שִׁיהִיָּה כָּל אֶחָד מֵהֶן, סָמוּךְ מִפִּי סָמוּךְ. וּמִשֶּׁה רַבְּנוּ סָמוּךְ יְהוֹשֻׁעַ בֵּיד, שֶׁנֶּאֱמָר "וַיִּסְמַךְ אֶת-יָדָיו עָלָיו, וַיִּצְוֵהוּ" (במדבר כז, כג).

ב. וְכֵן הַשְּׁבָעִים זְקֵנִים מִשֶּׁה רַבְּנוּ סָמוּךְ, וְשָׂרָת עֲלִיהֶן שְׂכִינָה. וְאוֹתָן הַזְּקֵנִים סָמְכוּ לְאַחֲרִים, וְהָאַחֲרִים לְאַחֲרִים; וְנִמְצְאוּ הַסָּמוּכִין אִישׁ מִפִּי אִישׁ, עַד בֵּית דִּינוֹ שְׁלִיהוֹשֻׁעַ, עַד בֵּית דִּינוֹ שְׁלִמְשֵׁה רַבְּנוּ. וְאַחַד הַנְּסָמָךְ מִפִּי הַנְּשִׂיא, אוֹ מִפִּי אֶחָד מִן הַסָּמוּכִין, אֶפְלוּ לֹא הָיָה אוֹתוֹ הַסָּמוּךְ בְּסֵנֵה־רֵי מַעוֹלָם.

ג. וְכִיצַד הִיא הַסְּמִיכָה לְדוֹרוֹת: לֹא שִׁיִּסְמְכוּ יְדִיהֶן עַל רֹאשׁ הַזֶּקֶן, אֲלֹא שְׁקוֹרִין לוֹ רַבִּי, וְאוֹמְרִין לוֹ הִרִי אֶתְּהָ סָמוּךְ, וַיֵּשׁ לָךְ רְשׁוֹת לְדוֹן אֶפְלוּ דִּינֵי קִנְסוֹת. וְאִין סוֹמְכִין סְמִיכָה זֹו, שֶׁהִיא מִנּוּי הַזְּקֵנִים לְדִינּוֹת, אֲלֹא בְּשִׁלּוּשָׁה: וְהוּא שִׁיהִיָּה הָאֶחָד מֵהֶן, סָמוּךְ מִפִּי אַחֲרִים כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ.

ד. אִין קְרוּי אֱלֹהִים אֲלֹא בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, שֶׁנֶּסְמְכוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּד, וְהֵם הָאֲנָשִׁים הַחֲכָמִים הָרְאוּיִין לְדוֹן שְׁבִדְקוֹ אוֹתָן בֵּית דִּין שְׁלֹאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל, וְהַמְּחוּ אוֹתָן וְסָמְכוּ אוֹתָן.

ה. בְּרֹאשׁוֹנָה, הָיָה כָּל מִי שֶׁנֶּסְמָךְ סוֹמָךְ תִּלְמִידָיו. וְחֲכָמִים חָלְקוּ כְּבוֹד לְבֵית הַלֵּל הַזֶּקֶן, וְהַתְּקִינוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם נִסְמָךְ אֲלֹא בְּרְשׁוֹת הַנְּשִׂיא, וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה הַנְּשִׂיא סוֹמָךְ, אֲלֹא אִם כֵּן הָיָה אָב בֵּית דִּין עֲמוֹ, וְלֹא יִהְיֶה אָב בֵּית דִּין סוֹמָךְ, אֲלֹא אִם כֵּן הָיָה הַנְּשִׂיא עֲמוֹ. אֲבָל שְׂאֵר הַחֲבוּרָה, יֵשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם לְסָמוּךְ בְּרְשׁוֹת הַנְּשִׂיא וְהוּא שִׁיהִיו שְׁנַיִם עֲמוֹ, שֶׁהַסְּמִיכָה אֵינָה בְּפָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה.

ו. אִין סוֹמְכִין זְקֵנִים בַּחוּצָה לְאַרְץ, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵלוּ הַסוֹמְכִין נִסְמְכוּ בְּאַרְץ. אֶפְלוּ הָיוּ הַסוֹמְכִין בְּאַרְץ, וְהַנְּסָמָךְ חוּצָה לְאַרְץ אִין סוֹמְכִין; וְאִין צְרִיךְ לוֹמַר, אִם הָיוּ הַסוֹמְכִין בַּחוּצָה לְאַרְץ, וְהַנְּסָמָךְ בְּאַרְץ. הָיוּ שְׁנִיָּהֶם בְּאַרְץ סוֹמְכִין אוֹתוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁאֵינּוּ עִם הַסוֹמְכִין בְּמָקוֹם אֶחָד; אֲלֹא שׁוֹלְחִין לוֹ, אוֹ כּוֹתְבִין לוֹ שֶׁהוּא סָמוּךְ, וְנוֹתְנִין לוֹ רְשׁוֹת לְדוֹן דִּינֵי קִנְסוֹת, הוֹאִיל וְשְׁנִיָּהֶם בְּאַרְץ. וְכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהַחֲזִיקוּ בָּהּ עוֹלֵי מִצְרַיִם, רְאוּיָה לְסְמִיכָה.

ז. יֵשׁ לְסוֹמְכִין לְסָמָךְ אֶפְלוּ מֵאָה בְּפַעַם אַחַת, וְדוּיֵד הַמֶּלֶךְ סָמוּךְ שְׁלוֹשִׁים אֶלֶף בְּיוֹם אֶחָד. וַיֵּשׁ לָהֶן לְמִנּוֹת לְכָל מָה שִׁירְצוּ, לְדַבְּרִים יַחֲדִידִים וְהוּא, שִׁיהִיָּה רְאוּי לְכָל הַדְּבָרִים.

ח. פִּיצַד: חֲכָם מִפְּלֶא, שְׂרָאוּי לְהוֹרוֹת בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה יֵשׁ לְבֵית דִּין לְסָמָךְ אוֹתוֹ וְלִתֵּן לוֹ רְשׁוֹת לְדוֹן, לֹא לְהוֹרוֹת בְּאֶסוּר וְהִתֵּר, אוֹ יִתְּנוּ לוֹ רְשׁוֹת לְהוֹרוֹת בְּאֶסוּר וְהִתֵּר, לֹא לְדוֹן דִּינֵי מְמוֹנּוֹת, אוֹ יִתְּנוּ לוֹ רְשׁוֹת לְזָה וּלְזָה, אֲבָל לֹא לְדוֹן דִּינֵי קִנְסוֹת, אוֹ לְדוֹן דִּינֵי קִנְסוֹת, אֲבָל לֹא לְהִתֵּר בְּכוֹרוֹת בְּמוֹמֶן, אוֹ יִתְּנוּ לוֹ רְשׁוֹת לְהִתֵּר גְּדָרִים בְּלִבָּד, אוֹ לְרֹאוֹת כְּתָמִים. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה.

ט. וְכֵן יֵשׁ לְסוֹמְכִין לְתֵן רְשׁוֹת עַד זְמַן וְלוֹמַר לְנִסְמָךְ, יֵשׁ לָךְ רְשׁוֹת לְדוֹן אוֹ לְהוֹרוֹת, עַד שִׁיבּוֹא הַנְּשִׂיא לְכָאן, אוֹ כָּל זְמַן שֶׁאֵין אֶת עֲמָנוּ בְּמִדִּינָה. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה.

י. חֲכָם מִפְּלֶא שֶׁהָיָה סוֹמָה בְּעִינוֹ אַחַת אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא רְאוּי

לְדִינֵי מִמוֹנוֹת אֵין סוֹמְכִין אוֹתוֹ לְדִינֵי מִמוֹנוֹת, מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ
רְאוּי לְכָל הַדְּבָרִים. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

יא. הָרִי שְׁלֹא הָיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲלֹא סִמוּךְ אֶחָד מוֹשִׁיב שְׁנַיִם
בְּצִדוֹ, וְסוּמָךְ שְׂבָעִים כְּאַחַד אוֹ זֶה אַחֵר זֶה; וְאַחֵר כֶּךָ יַעֲשֶׂה
הוּא וְהַשְּׂבָעִים בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וְיִסְמְכוּ בְּתֵי דִינִין אֲחֵרִים.

יב. נִרְאִין לִי הַדְּבָרִים, שְׁאֵם הַסְּפִימוֹ כָּל הַחֲכָמִים שֶׁבְּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל לְמִנוֹת דִּינִין וְלִסְמָךְ אוֹתָן הָרִי אֵלּוֹ סְמוּכִין, וַיֵּשׁ לָהֶן
לְדוֹן דִּינֵי קְנָסוֹת, וַיֵּשׁ לָהֶן לִסְמָךְ לְאַחֲרִים. אִם כֵּן, לָמָּה הָיוּ
הַחֲכָמִים מַצְטַעְרִין עַל הַסְּמִיכָה, כְּדִי שְׁלֹא יִבְטְלוּ דִינֵי קְנָסוֹת
מִיִּשְׂרָאֵל: לְפִי שִׁישְׂרָאֵל מִפְּזָרִין, וְאִי אִפְשָׁר שִׁיסְפִימוּ כָלָן;
וְאִם הָיָה שֵׁם סִמוּךְ מִפִּי סִמוּךְ, אֵינוֹ צָרִיךְ דַּעַת כָּלָן, אֲלֹא דֵין
דִּינֵי קְנָסוֹת לִפְלֵי, שֶׁהָרִי נִסְמָךְ מִפִּי בֵית דִּין. וְהַדְּבָר צָרִיךְ הַכָּרַע.

יג. בֵּית דִּין שֶׁנִּסְמְכוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַיֵּצְאוּ לְחוּצָה לְאֶרֶץ הָרִי הֵם
דִּינִין דִּינֵי קְנָסוֹת בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, כְּדֶרֶךְ שֶׁדִּנְיָן בְּאֶרֶץ: שֶׁהַסְּנֵה־דִין
נוֹהֶגֶת בְּאֶרֶץ, וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ וְהוּא, שִׁיְהִיו סְמוּכִין בְּאֶרֶץ.

יד. רְאֵשֵׁי גָלוּיּוֹת שֶׁבִּבְבֶּל בְּמָקוֹם מֶלֶךְ הָן עוֹמְדִים, וַיֵּשׁ לָהֶן
לְרִדּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם, וְלְדוֹן עֲלֵיהֶן, בֵּין רָצוּ בֵּין לֹא
רָצוּ: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-יִסּוֹר שִׁבְט מִיִּהוּדָה" (בראשית מט, י), אֵלּוֹ רְאֵשֵׁי
גָלוּיּוֹת שֶׁבִּבְבֶּל. וְכָל דֵּין הָרְאוּי לְדוֹן, שֶׁנֶּתַן לוֹ רֹאשׁ גָּלוּת רְשׁוּת
יֵשׁ לוֹ לְדוֹן בְּכָל הָעוֹלָם כָּלוּ, אֶף עַל פִּי שְׁלֹא רָצוּ בַּעֲלֵי דִינִין,
בֵּין בְּאֶרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, אֶף עַל פִּי שְׁאִינוֹ דֵין דִּינֵי קְנָסוֹת.

טו. כָּל דֵּין הָרְאוּי לְדוֹן, שֶׁנֶּתַּנּוּ לוֹ בֵּית דִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
רְשׁוּת לְדוֹן יֵשׁ לוֹ לְדוֹן בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבַעֲוִירוֹת הָעוֹמְדוֹת עַל
הַגְּבוּלִין, אֶף עַל פִּי שְׁלֹא רָצוּ בַּעֲלֵי דִינִין. אֲבָל בְּחוּצָה לְאֶרֶץ,
אֵין רְשׁוּתָן מוֹעֵלָת לוֹ לְכוּף אֶת בַּעֲלֵי דִינִין: אֶף עַל פִּי שִׁישׁ לוֹ
לְדוֹן דִּינֵי קְנָסוֹת בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, אֵינוֹ דֵין אֲלֹא לְמִי שֶׁרָצָה לְדוֹן
אֲצִלוֹ; אֲבָל לְכוּף אֶת בַּעֲלֵי דִינִין וְלְדוֹן לָהֶם, אֵין לוֹ רְשׁוּת, עַד
שִׁיטֵּל רְשׁוּת מִרֹאשׁ גָּלוּת.

טז. מִי שְׁאִינוֹ רְאוּי לְדוֹן מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ יוֹדֵעַ, אוֹ מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ
הַגּוֹן, שֶׁעֶבֶר רֹאשׁ גָּלוּת וְנָתַן לוֹ רְשׁוּת, אוֹ שִׁטְעוּ בֵּית דִּין
וְנָתַנּוּ לוֹ רְשׁוּת אֵין הָרְשׁוּת מוֹעֵלָת לוֹ כָּלוּם, עַד שִׁיְהִיָּה רְאוּי:
שֶׁהַמְּקַדֵּישׁ בַּעַל מוֹם לְמַזְבֵּחַ, אֵין קֹדֶשׁ חֻלָּה עָלָיו.